

ЎЗМУ ХАБАРЛАРИ

ВЕСТНИК НУУЗ

АСТА NUUZ

МИРЗО УЛУГ'БЕК НОМИДАГИ ЎЗБЕКИСТОН МИЛЛИЙ
УНИВЕРСИТЕТИ ИЛМИЙ ЖУРНАЛИ

**ЖУРНАЛ
1997
ЙИЛДАН
ЧИҚА
БОШЛАГАН**

**2022
1/1/2**

**Ижтимоий-
гуманитар
фанлар
туркуми**

Бош муҳаррир:

И.У.МАДЖИДОВ – т.ф.д., профессор.

Бош муҳаррир ўринбосари:

Р.Х.ШИРИНОВА – ф.ф.д., профессор

Тахрир ҳайъати:

Сағдуллаев А.С. – т.ф.д., проф.

Аширов А.А. – т.ф.д., проф.

Баллиева Р. – т.ф.д., проф.

Маликов А.М. – т.ф.д., проф.

Юсупова Д.Ю. – т.ф.д., проф.

Муртазаева Р.Х. – т.ф.д., проф.

Мўминов А.Г. – с.ф.д., проф.

Нишонова О.Ж. – ф.ф.д., проф.

Абдуллаева Н.Б. – ф.ф.д., проф.

Мадаева Ш.О. – ф.ф.д., проф.

Тўйчиев Б.Т. – ф.ф.д., проф.

Эргашев И. – ф.ф.д., проф.

Ахмедов Х.А. – с.ф.д.

Мирзаахмедов К.М. – с.ф.ф.д., PhD.

Мухаммедова Д.Г. – пс х.д

Болтабоев Ҳ. – фил.ф.д., проф.

Раҳмонов Н.А. – фил.ф.д., проф.

Жабборов Н.А. – фил.ф.д., проф.

Сиддиқова И.А. – фил.ф.д., проф.

Садуллаева Н.А. – фил.ф.д., доц.

Арустамян Я.Ю. – фил.ф.д., доц.

Пардаев З.А. – фил.ф.ф.д., PhD.

Масъул котиб: **З. МАЖИД**

ТОШКЕНТ – 2022

МУНДАРИЖА

Тарих

Абдуллаев Э. Ёшларни ватанпарварлик руҳида тарбиялашда Бобурийлар маънавий меросининг аҳамияти ..4	
Bohodirov I, Jurayev B. Turkistonda XIX asr o'rtalarida armiya va harbiy ta'lim (Buxoro misolida).. ..6	
Ўйлодошев А. Қирғизистон ўзбеклари жамоат ташкилотлари тарихига бир назар ..10	
Патхиддинов Р. Фарғона вилоятида безгак касаллиги ..14	
Раджабов О. Индустрлаштириш йилларида Ўзбекистон темир йўл тизимининг матбуотда ёритилиши ..17	
Элмуратова Ш. Давлат намоёниси Усмон Юсупов уй-музейининг ташкил этилиши, фаолиятининг муҳим йўналишлари ..19	

Фалсафа, Педагогика, Методика, Психология, Социология

Abdullayev N. Biologiya va kimyo fanlariga muvofiq tizimli tahlil asosida fizikani o'qitish metodlari ..23	
Абдуллаева Ч. Оказионализми в рекламном дискурсе ..26	
Абдуллажанова Д. Влияния социальных стереотипов как фактор женской активности в управлении ..30	
Алимова М. Маҳалла институти – жамоатчилик назоратининг бир кўриниши ..34	
Alimova N. Use of innovative methods in teaching world literature use of innovative methods in teaching world literature ..37	
Agalov M. Talabalarni o'qitishda dasturiy vositalar yordamida kartalar bilan ishlash hamda tizimli yondashuv asosida o'qitishni takomillashtirish ..40	
Aslanova N. Boshlang'ich sinf o'quvchilarini mutolaaga qiziqtirishda o'yin-mashqlardan foydalanishning afzalliklari ..44	
Ахмаджонов О. Замонавий жамиятда электрон маданиятнинг хусусиятлари ..47	
Бурханов Х. Рақамли жамиятда миллий сегмент фаолиятининг ўзига хос хусусиятлари ..50	
Valiyeva Sh. The importance of multimedia in education ..54	
Давидов У. Глобаллашув жараёнида миллий ғоя -мафкуравий таҳдидларни бартараф этиш омили сифатида ..57	
Зияева М. Лойиҳалаш мустақил таълимни ривожлантиришнинг дидактик воситаси сифатида ..60	
Ibaydullayeva U. Ota-ona va farzand o'rtasidagi nizoning psixologik omillari ..63	
Ибрагимов А. Таълимда когнитив тадқиқотлар: назария, шаклланиш ва ривожланиш йўналишлари ..66	
Ishonxanova I. Umumta'lim maktablarining 6-sinfida alisher navoiy hayoti va ijodining o'rganilishidagi muammolar ..69	
Қандов Б. Глобаллашув жараёнида инсон ҳуқуқлари ва эркинлигининг ижтимоий-фалсафий асослари ..73	
Quvondiqov S. Футбол спорт турида тактика ва тактик тизимларнинг аҳамияти ..77	
Мирзақулов И. Узлуксиз таълим жараёнида жисмоний тарбия дарслари самарадорлигини ошириш технологияларини такомиллаштириш ..80	
Мухаметов А. Юқори малакали спорчилар жисмоний қобилиятларини ривожлантириш усуллари ..83	
Мухаммадиев К. Олий таълим муассасаларида жисмоний тарбия жараёни самарадорлигини такомиллаштириш ..86	
Назаров С. Жисмоний машқлар орқали ўқувчиларда чарқокни олдини олиш воситалари ..90	
Назирова Қ. Узлуксиз мусиқа таълими тизимига инновацион ёндашув ..92	
Raurova L., Axmedova M. Oliy filologik ta'limda talabalarining nutqiy kompetentsiyasni rivojlantirishda kredit-modul tizimiga o'tishning amaldagi holati va istiqbollari ..95	
Raximov V. Talabalarda sog'lom turmush tarzi hayotiy ko'nikmalarini rivojlantirishning didaktik imkoniyatlarini takomillashtirish ..98	
Раҳманов Б. Миллий ғояни ревожлантириш омили ..101	
Ruziyev A. Brass usulida suzish texnikasini o'rgatish ..105	
Саидова К. Человек как субъект жизни в русской экзистенциальной философии ..109	
Saidazimova I., Tahirova N. Motivation in foreign language acquisition: analysis of the shift from intrinsic to extrinsic motivation ..113	
Тошматов А., Рисқулова М. Таълимда мавзулаштирилган видеодарсликлар яратиш ..117	
Тоштемирова С. Узлуксиз таълим тизимида тарих фанларни ўқитишнинг педагогик стратегиялари ..120	
Тўраев Ш., Оймиров С., Мухиддинова М. Менежмент тизимларини сертификатлаштириш органларида хавфларни баҳолашнинг жорий қилишнинг асослари ..124	
Turakulov O., Halimov O'. Muhandis mutaxassislarda matematik kompetentligini rivojlantirish vositasi sifatida ikki karrali integrallarni hisoblash usullari ..129	
Турақулова А. Вовлеченность родителей в жизнь детей и её последствия для развития ребенка ..133	
Umarov B. Post modernist methods of teaching foreign language ..136	
Урунова Ш. Инглиз тили ўқитишда терминологик лексикани ўзига хос хусусиятлари ..139	
Усмонов А. Футбол спорт турида тактика ва тактик тизимларнинг аҳамияти ..142	
Файзиёва О. Силовая подготовка в физическом воспитании студентов ..145	
Hasanova S. Maktabgacha yosh davri bolalarida qo'rquv va xavotirlanish holatlarini yuzaga keltiruvchi omillar ..149	
Холиқов С. Ўзбекистонда миллатлараро бағрикенглик маданиятини ривожлантиришнинг фалсафий асослари ..152	

Шамсиев Ў. Мактабгача ёшдаги болалар ўзини-ўзи англашига таъсир этувчи муносабатлар	156
Эрмирзаев А. Юқори синф ўқувчиларига инглиз тилида мамлакатшуносликка оид матнларни ўқишни ўргатиш илмий-методик муаммо сифатида	161
Yuldashev U. Bo'lajak mutaxassislarining web-texnologiyalardan foydalanish bo'yicha kasbiy kompetentligini rivojlantirish	165

Филология

Абдувахобова М. Лингвофольклоршунослик ва Симпсон типологияси: фанлараро муносабатлар	169
Абдуқаҳҳоров С. Қалин ва маҳр атамаларининг лингвокультурологик таҳлили	172
Абраева Ш. Француз тили лексик системасида лотин ва юнон морфемаларининг лингвистик хусусиятлари (тиббий матнлари асосида)	175
Азимова А. К вопросу выражения модальных признаков в корейском языке (на примере форм долженствования).....	178
Аташикова Н. Учет жанровой специфики при отборе профессионально-ориентированного содержания обучения английскому языку студентов-экономистов	181
Ашурова Н. Рисолат Ҳайдарованинг “Жавзо” романида аёллар образи тасвири	185
Барлибоева С. Сиёсий коммуникацияда лингвопрагматик бирликларнинг қўлланилиши	189
Baxridinova E. O'zbek va nemis tillarida kulgi freymi va uni ifodalovchi leksik birliklar	192
Бекмуродова З. Хиазмнинг лингвистик таърифи ва турлари	195
Бердиева Ш. Авторское «я» в маърифий романе «Чулпан» Н.Ф.Каримова.....	198
Ганиев М. Тарихий романда конфликт(Нурали Қобулнинг “Султоннинг сўнги куни ёхуд Амир Соҳибқирон ва Тўхтамишхон” романи мисолида).....	202
Gibraltarskaya O. Representation of artistic systems of XX century Russian writers	206
Dusanova T. Alisher Navoiyning “Mahbub ul-qulub” asarida nasr va nazm uyg'unligi	209
Ёрматова Ё. Жаҳон тилшунослигида интерференция тушунчаси ва унинг турлари	213
Jumayeva M., Jo'rayeva B. Lingvokulturologiya va etnolingvistika munosabati	217
Jo'rayeva B., Ubaydova N. Qarama-qarshilikning lingvistik aspekti.....	220
Ибрагимов Ш., Рашид Айд Р. Ал Ҳарби. Роль и место гражданской журналистики в общественной жизни Саудовской Аравии	224
Исакова Г. Компонентларни алмаштириш усулининг қанотли сўзларда намоён бўлиши	228
Iskandarova D. Semantic structure of food idioms in the English and Uzbek languages.....	231
Каримова Д. Турли фанлар доирасида “ўлим” концептининг мазмуний ифодаланиши	235
Xiaowei Yu. Theoretical foundations of the study of sports terminology.....	238
Мавлонова М. Инглиз тилидан ўзлашган ахборот коммуникация технологиялари терминларини ўзбек тили лексик тизимига график, фонетик, семантик мослашиш жараёнлари.....	241
Мадалиева Д. Философская проблематика романа М.Ю.Лермонтова “Герой нашего времени”	245
Mirodova D. Effective language lesson planning.....	248
Отаханова М. “Масофа” ва “ҳажм” лексемаларининг луғавий талқинга доир назарий-фалсафий асослари ва амалий тадқиқот йўналишлари	251
Rasulova N. Toponyms as lexic and semantic, stylistic component expressing color designation in the english language	255
Расулова Н. Тиббий терминларининг айрим ўзига хос хусусиятлари (А.Қосимовнинг «Тиббий терминлар изоҳли луғати»ни ўрганиш юзасидан)	258
Рашид Айд Р. Ал Ҳарби. Формы и методы освещения в СМИ вопросов паломничества и туризма	261
Рустамов Д. Драматик асарлар матнида морфологик бирликларнинг социопрагматик таҳлили	266
Сатимова Д. Инглиз ва ўзбек электрон луғатларида субстандартнинг статистик таҳлили ва унинг таржима муаммолари.....	270
Сафарова Х. Француз тилидан инглиз тилига ўзлашмаларининг диахрон ва синхрон таҳлили	274
Уралов А. Аффиксоидлар масаласи ва улардаги номутаносибликлар.....	277
Usarova D., Ganapathi N. Problems and methods of translating legal terminology.....	280
Цой Т. Изучение фразеологических сочетаний в корейском языке	283
Эгамбердиева Г. Способы использования гипербол в сказках и дастанах.....	286
Юсупова Г. Корейс ва ўзбек тилларида узр/кечирим сўраш нутқ актининг ифодаланиши.....	290
Юсупова Қ. “Озода ва ёруғ томонда” хикоясида қаҳрамонлар руҳияти ўртасидаги муштараклик	293

УДК:378:81'322.5 А. Навоий

Laylo RAUPOVA,
Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti universiteti professori, f.f.d.
E-mail: raupovalaylo@navoiy-uni.uz
Maloxat AXMEDOVA,
TTA O'zbek va xorijiy tillar kafedrasini mudiri, p.f.n. dotsent

OLIV FILOLOGIK TA'LIMDA TALABALARNING NUTQIY KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISHDA KREDIT-MODUL TIZIMIGA O'TISHNING AMALDAGI HOLATI VA ISTIQBOLLARI

Аннотация

Oliy filologiya ta'limida talabalar nutqi kompetensiyasini rivojlantirishda kredit-modul tizimiga o'tishning hozirgi holati va istiqbollari, ilg'or jahon tajribasi asosida oliy ta'lim muassasalarining kredit-modul tizimi tamoyillari, o'quv natijalarini e'tirof etish. Ta'lim traektoriyasini mustaqil shakllantirish va akademik harakatchanlikni joriy etish, baholarni jamlash, professor-o'qituvchilar, talabalarning fanga qiziqishini oshirish, shuningdek, aniq belgilangan baholash tizimini yaratish imkoniyatini yaratish maqsadga muvofiqdir.

Калит so'zlar: Akademik qarz, GPA-o'rtacha ball, Boloniya deklaratsiyasi, IELTS, TOEFL, CEFR, QS Rankings, kredit moduli.

ТЕКСТ НАУЧНОЙ РАБОТЫ НА ТЕМУ «СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ ПЕРЕХОДА НА КРЕДИТНО-МОДУЛЬНУЮ СИСТЕМУ РАЗВИТИЯ РЕЧЕВОЙ КОМПЕТЕНЦИИ СТУДЕНТОВ ВЫСШЕГО ФИЛОЛОГИЧЕСКОГО

Аннотация

Современное состояние и перспективы перехода на кредитно-модульную систему развития речевой компетенции студентов высшего филологического образования, принципы кредитно-модульной системы вузов на основе передового мирового опыта, признание результатов обучения. Целесообразно создать возможность самостоятельного формирования образовательной траектории и введения академической мобильности, накопления оценок, заинтересованности ППС, обучающихся в науке, а также четко определенной системы оценивания.

Ключевые слова: Академический долг, средний балл GPA, Болонская декларация, IELTS, TOEFL, CEFR, QS Rankings, кредитный модуль.

CURRENT STATE AND PROSPECTS OF TRANSITION TO THE CREDIT-MODULE SYSTEM IN THE DEVELOPMENT OF STUDENTS' SPEAKING COMPETENCE IN HIGHER PHILOLOGICAL EDUCATION

Annotation

Current state and prospects of transition to the credit-module system in the development of students' speech competence in higher philological education, the principles of the credit-module system of higher education institutions on the basis of advanced world experience, recognition of learning outcomes. It is expedient to create an opportunity for the independent formation of the educational trajectory and the introduction of academic mobility, the accumulation of grades, the interest of faculty, students in science, as well as a clearly defined system of assessment.

Key words: Academic Debt, GPA - Grade point average, Bologna Declaration, IELTS, TOEFL, CEFR, QS Rankings, credit module.

Kirish (Introduction). Xalqaro reytinglarda yuqori o'rinlarda turgan OTMLar faoliyatini o'rganishda, zamon va jahon talablariga mos o'quv rejalarini ishlab chiqish oliy filologik ta'lim tizimida zamonaviy axborot kommunikatsiya texnologiyalarini joriy etish, ta'limning kredit-modul tizimining mohiyatini, ishlash mexanizmini oliy filologik ta'lim tizimidagi professor-o'qituvchilari va talabalarga yetkazishda Universitetda kredit-modul tizimiga o'tish jarayoni monitoringini olib borish lozim.

O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish kontseptsiyasini tasdiqlash to'g'risida O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 5847-sonli Farmoni ijrosini ta'minlashda kamida 10 ta oliy ta'lim muassasasini xalqaro e'tirof etilgan tashkilotlar (Quacquarelli Symonds World University Rankings, Times Higher Education yoki Academic Ranking of World Universities) reytingining birinchi 1000 ta o'ringidagi oliy ta'lim muassasalarini ro'yxatiga, kiritish, oliy ta'lim muassasalarida o'quv jarayonini bosqichma-bosqich kredit-modul tizimiga o'tkazish xalqaro tajribalardan kelib chiqib, oliy ta'limning ilg'or standartlarini joriy etish, jumladan, o'quv dasturlarida nazariy bilim olishga yo'naltirilgan ta'limdan amaliy ko'nikmalarni shakllantirishga yo'naltirilgan ta'lim tizimiga bosqichma-bosqich o'tish oliy

ta'lim muassasalarining akademik mustaqilligini ta'minlash va boshqalar belgilab berildi. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2020 yil 31 dekabrda "Oliy ta'lim muassasalarida ta'lim jarayonini tashkil etish bilan bog'liq tizimni takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 824-sonli Qarori. Mazkur qaror quyidagicha belgilangan.

1. 2020/2021 o'quv yilidan boshlab respublika oliy ta'lim muassasalarida o'quv jarayonini bosqichma-bosqich kredit-modul tizimiga o'tkazish tartibi.

2. Oliy ta'lim muassasalarida o'quv jarayoniga kredit-modul tizimini joriy etish tartibi to'g'risidagi Nizomni tasdiqlash.

3. Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi va tizimida oliy ta'lim muassasalarini bo'lgan vazirliklar va idoralar bilan birgalikda 1 oy muddatda o'quv jarayoniga kredit-modul tizimi joriy etilgan bakalavriat ta'lim yo'nalishlari va magistratura mutaxassisliklarining malaka talablari, o'quv rejasini va fan dasturlari takomillashtirilishini ta'minlash.

4. Respublika oliy ta'lim kengashi bilan birgalikda 2 hafta muddatda oliy ta'lim muassasalarida o'quv jarayoniga kredit-modul tizimini joriy etishning tashkiliy masalalariga taalluqli hujjatlar namunalari ishlab chiqish va tasdiqlash vazifalari belgilab berildi. Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazir-

ligining "Oliy ta'lim muassasalarida o'quv jarayoniga kredit-modul tizimini joriy etishning tashkiliy masalalariga taalluqli xujjatlar namunalari tasdiqlash to'g'risida"gi 2021 yil 15 yanvardagi №30-sonli buyrug'i. Mazkur buyruq bilan quyidagi xujjat namunalari tasdiqlandi. 1.Ta'lim dasturi katalogida aks ettirilishi lozim bo'lgan ma'lumotlar bazasining mavjudligi. 2.Fanlar katalogini yaratish. 3.Ta'lim to'g'risidagi kelishuvda aks ettirilishi lozim bo'lgan ma'lumotlar monitoringi. 4.Ta'lim to'g'risidagi ma'lumotnomada aks ettirilishi lozim bo'lgan statistik tahlil. Amaldagi holat tahliliga nazar tashlasak har bir ta'lim yo'nalishi va mutaxassislikning o'quv rejasi, fan dasturi, darslik va adabiyotlarning hozirgi zamon talablari va xalqaro standartlar bilan mosligini o'rganildi. 24 yo'nalish va 28 mutaxassislik asosida QS Rankings va THE reytinglarida TOP 300 universitetlarining mos keluvchi yo'nalishlaridagi fanlar bilan solishtirildi. O'rganishlar natijasida ayrim fanlarning mazmunan bir-birini takrorlashi, zamon talablari va xalqaro standartlarga mos kelmasligi aniqlandi. Ba'zi fanlarni o'qitishda eski darslik va o'quv adabiyotlaridan foydalanib kelinayotganligi aniqlandi. Yuzaga kelgan muammolarni bartaraf etishda aynan ECTS tizimi ta'lim shakli, kredit-modul tizimida bo'lgan mahalliy va xorijiy OTMLar tajribasi o'rganib chiqildi va ECTS (European Credit Transfer System) tizimi tanlandi. El-yurt umidi" jamg'armasi, Respublika OTK (oliy ta'lim kengashi) va hamkorligida "O'zbekiston Respublikasi filologik oliy ta'lim tashkilotlarida ECTS kredit-modul tizimi: asosiy tushuncha va qoidalar"iga oid bir nechta seminar-treninglar tashkil etildi, kredit-modul tizimi bo'yicha mahorat darslari o'tildi.

Tahlil va natijalar (Analysis and results). Xorijiy adabiyotlar asosida o'zbek va rus tillarida o'quv qo'llanma va darsliklar yaratilish ustida ishlar olib borilishi 2020-2021-o'quv yilida birinchi kursga qabul qilingan talabalar uchun ingliz guruhleri tashkil qilinishi, Ingliz tilini bilish darajasini tasdiqlovchi sertifikatga (IELTS, TOEFL, CEFR va x.k) ega va ingliz tilini bilish darajasi yetarli bo'lgan talabalar ixtiyoriy ravishda ingliz guruhlariga qabul qilinishi Yangi O'zbekistonning yoshlarga yaratib berayotgan imkoniyatlaridir. 2022 yil holatiga ko'ra birinchi kurs bakalavr talabalari umumiy soni 1803 ta bo'lib shulardan 394 tasi ingliz guruhida o'qishga loyiq deb topilgan va rozilik berilgan. Bu umumiy talabalar sonining 22% ni tashkil etadi. Talabalarning o'zlashtirishlari uchun yangi adabiyotlar bilan ta'minlanishi hamda talabalarning mustaqil shug'ullanishlari uchun sharoitlar yaratilganligi muhim ahamiyatga ega, xorij kutubxonalaridan onlayn foydalanish imkoniyatlarini yaratilishi. Ma'ruza auditoriyalari sig'imini kengaytirish. Talabalarning ma'ruzalarda qatnashish cheklovlarini bekor

qilish, ayniqsa talabalar o'zi hojlagan professorning ma'ruzasini tinglash imkoniyatiga ega bo'lishi dars beruvchi professor-o'qituvchining oylik maoshiga qo'shimcha ustama berilishi. O'quv jarayonini raqamlashtirish. O'qitish shaklidan qat'iy nazar barcha OTMLar qatorida o'quv jarayoni elektronlashtirish talab etilmoqda. Dars jadvali - platformasi darslarning bir vaqtda tutash (stik) kelishini oldini oladi, dars jadvali har bir guruh, o'qituvchi, xona va fanlar kesimida individual ko'rinishda namoyon bo'lishi. Bu esa rahbariyat, o'qituvchilar, talabalar va ota-onalar uchun qulayliklar yaratadi. Ta'lim platformasi-talabalar va professorlar o'rtasida aloqa vositasi. O'quv materiallari. Talabalarning baholarini e'lon qilish va h.k. Ish beruvchi tashkilotlardagi bo'sh ish o'rinlari va h.k. Onlayn. Onlayn darslarni tashkil etish. Imtixon olishni onlayn amalga oshirish va h.k. Onlayn o'tish uchun havola orqali darslarga kirib borishi, shaffoflikni ta'minlaydi. Olib borilayotgan tadqiqotlar mazmuni, natijasi oliy filologik ta'limda kredit-modul tizimiga o'tishning amaldagi holati va istiqbollari belgilab berilgan[1]. Ta'lim jarayoni tarixiga murojat qilsak, Boloniya jarayoni va kredit tizimi (Bologna Process) 1999 yilning 19 iyun kuni Yevropaning 29 davlati tomonidan imzolangan Boloniya Deklaratsiyasi asosida ushbu davlatlardagi oliy ta'lim tizimlarining sifat va standartlarini o'zaro mostlashtirish jarayoni hisoblanadi. ECTS (European Credit Transfer System) – Yevropa kredit transfer tizimi asosida standartlashtirish ta'minlangan. ECTS bo'yicha har bir o'quv moduli uchun ma'lum miqdorda kredit berilishi va bakalavr uchun umumiy 180-240 kreditlar olinishi nazarda tutiladi. Har bir kredit muvaffaqiyatli yakunlangan modul uchun taqdim etilishi lozim. Ta'limning kredit tizimida sinov birliklari 7-10 yilgacha saqlanib qoladi. Fanni ijobiy baho (3-5) ga o'zlashtirgan ta'lim oluvchiga fanga ajratilgan sinov birligi to'liq beriladi. Akademik mobillik natijasida barcha sinov birliklari tan olinadi. Kursdan kursga o'tkazish: Talabalarning o'rtacha o'zlashtirish ko'rsatkichi (GPA – Grade point average) belgilangan qiymatdan oshsa kursdan kursga o'tkaziladi [1]. Akademik qarzdorlik uchun talabalar chetlashtirilmaydi. Ta'lim traektoriyasi. Talabalar gumanitar fanlardan, ochiq tanlov fanlardan va ochiq fanlardan kerakli fanlarni tanlashi mumkin. Diplom olish mezonlari. Bakalavr uchun to'liq ta'lim dasturini yakunida 240 kreditni to'plash. Magistratura uchun to'liq ta'lim dasturini yakunida 120 kreditni to'plash. Ta'lim oluvchining yillik ish hajmi 60 kredit. O'qish muddati bakalavr uchun 10 yil, magistratura ijobiy baholar shkalasi uchun 15 yilgacha; 5 balli shkala asosida baholanadi. Olib borilayotgan tadqiqotlar doirasida amalga oshirish muhim ahamiyatga ega.

5,00 — 4,96	100	4,30 — 4,26	86	3,60 — 3,56	72
4,95 — 4,91	99	4,25 — 4,21	85	3,55 — 3,51	71
4,90 — 4,86	98	4,20 — 4,16	84	3,50 — 3,46	70
4,85 — 4,81	97	4,15 — 4,11	83	3,45 — 3,41	69
4,80 — 4,76	96	4,10 — 4,06	82	3,40 — 3,36	68
4,75 — 4,71	95	4,05 — 4,01	81	3,35 — 3,31	67
4,70 — 4,66	94	4,00 — 3,96	80	3,30 — 3,26	66
4,65 — 4,61	93	3,95 — 3,91	79	3,25 — 3,21	65
4,60 — 4,56	92	3,90 — 3,86	78	3,20 — 3,16	64
4,55 — 4,51	91	3,85 — 3,81	77	3,15 — 3,11	63
4,50 — 4,46	90	3,80 — 3,76	76	3,10 — 3,06	62
4,45 — 4,41	89	3,75 — 3,71	75	3,05 — 3,01	61
4,40 — 4,36	88	3,70 — 3,66	74	3,00	60
4,35 — 4,31	87	3,65 — 3,61	73	3,0 dan kam	60 dan kam

90-100% - 5 baho

70-89% - 4 baho

60-69% - 3 baho

Ta'limning kredit tizimi afzalliklari. Ta'lim oluvchi, ta'lim natijalarini tan olinishi. Ta'lim traektoriyasini mustaqil shakllantirish imkoniyatini yaratilishi akademik mobillik,

baholarning to'planib borilishi, professor-o'qituvchi, talabalarning fanga qiziqishi, hamda aniq belgilangan baholash tizimini joriy etilishi maqsadga muvofidir[1].

talabalardan feedback. Ma'muriyat. Ta'lim dasturi tarkibini tezkor o'zgartirish imkoniyati. Professor-o'qituvchilarning mobillik dasturlarida ishtirok etish imkoniyati, xalqaro reyting qaytnomalarda ishtirok etish imkoniyati yaratildi. Ish beruvchi, ta'lim natijalarini shakllantirib berish imkoniyati talab etilgan raqobatbardosh mutaxassislariga erishish imkoniyati yaratildi. Akademik davr bir semestrda 15 hafta davom etadi. Oraliq nazoratga 1 hafta ajratiladi. Har bir akademik davrdan so'ng ta'lim oluvchilarga 5 haftadan kam bo'lmagan ta'til beriladi, ushbu ta'til davomida akademik qarzdorligi mavjud bo'lgan ta'lim oluvchilar o'z hisoblaridan tegishli fanlardan 2 haftalik qayta o'qishlarda ishtirok etib yakuniy nazratlarni qayta topshirishlari mumkin. Qayta o'qish natijasida ijobiy bahoga erishgan talabaga tegishli fanga ajratilgan sinov birliklariga to'liq erishadilar. To'liq ta'lim dasturini yakunida bakalavriaturada 240 kreditni magistraturada esa 120 kreditni to'plashi shart. O'qish muddati bakalavr uchun 4 yildan 10 yilgacha, magistratura uchun 2 yildan 15 yilgacha bo'lishi mumkin. Kursdan kursga o'tish uchun GPA 2,6 dan yuqori bo'lishi shart. Akademik qarzdorlik uchun talabalar safidan chetlashtirilmaydi. Oraliq 50%. Yakuniy 50%, 1 ta fandan 5 ta (10 soat) va undan ortiq sababsiz dars qoldirgan talaba mazkur fandan chetlashtiriladi va shu fanni o'zlashtirmagan hisoblanadi. Fanga ajratilgan maksimal balning 60% dan past ko'rsatkichga o'zlashtirgan talaba fanni o'zlashtirmagan hisoblanadi. Fanga ajratilgan maksimal balning 60% dan yuqori ko'rsatkichga o'zlashtirgan talaba fanni o'zlashtirgan hisoblanadi. Akademik qarzdorligi mavjud talabalarga ta'til vaqtida o'z hisoblaridan qayta o'qish yo'li bilan akademik qarzdorlikni yo'qotish imkoniyati beriladi. 2020-2021 o'quv yilidan an'anaviy o'qishni tashkil etish va fanlardan sifatli o'qitishni ta'minlash uchun quyidagi chora tadbirlar amalga oshirilmoqda. Professor-o'qituvchilarning sifatli dars berishida ma'suliyatini oshirish. Kredit tizimi talabalariga to'liq rioya qilinishini ta'minlash. Kredit tizimi bo'yicha fanlardan o'quv-uslubiy ta'minotni yaratish bo'yicha ishlarni jadallashtirish. Kredit tizimida o'zlashtirishi past bo'lgan fanlarning mazmuni va kafedra professor-o'qituvchilari tomonidan o'qitilish sifatini tahlil qilish va ular bo'yicha tegishli tadbirlar belgilash maqsadga muvofiq shakllantirilganligi muhim ahamiyatga ega.

Xulosa (Conclusion). Kredit tizimida eng avvalo, talabaning mustaqil ishiga jiddiy e'tibor qaratish lozim. Mustaqil ta'lim ikki turda bo'ladi: Talabaning bevosita o'zi tomonidan (mobil qurilmasi orqali) amalga oshiriladigan mustaqil ish turlari 1. Darsga tayyorlanish 2. Axborot izlash. 3. Forum 4. Test yechish. 5. Nazorat ishiga tayyorlanish. 2. An'anaviy shakldagi o'qituvchi rahbarligidagi talabaning mustaqil ishi: referat, kurs ishi, kurs loyihasi, amaliyot hisoboti, ilmiy tezis va maqolalar chop etish, bitiruv ishi, magistrlik dissertatsiyasi, ilmiy izlanuvchiga rahbarlik, tayanch doktorantga rahbarlik va h.k. Mustaqil ish soatlarini o'tkazishga oldindan ko'rsatma berish lozim. Talaba tomonidan bajariladigan mustaqil ishlarni fan dasturida belgilash samarali natijalarni beradi, qanday shaklda, qancha so'zdan iborat bo'lishi, individual tarzda yoki jamoaviy va boshqalar. Xulosa sifatida oily filologik ta'lim tizimida talabalarining nutqiy kompetensiyasi rivojlantirishda Kredit modul tizimida professor-o'qituvchilar modulli o'quv rejaga asosan (Syllabus) ishchi o'quv dasturini ishlab chiqadi, fanni bir necha mantiqan tugallangan o'quv modullariga ajratadi, har bir o'quv modulining maqsadi va vazifalarini belgilaydi, o'quv moduli bo'yicha talabalar o'zlashtirishi, bilishi va amalda qo'llay olishi lozim bo'lgan kompetensiyalarni belgilaydi[1]. O'quv moduli (fanlar) bo'yicha auditoriya mashg'ulotlari uchun (ma'ruza matnlari, amaliy, seminar va laboratoriya mashg'ulotlari bo'yicha materiallarni tayyorlaydi, testlar, vaziyatli (keys)larni) masalalarni tuzadi, individual topshiriqlarni shakllantiradi, axborot manbalari (foydalanish uchun tavsiya etilayotgan o'quv va ilmiy adabiyotlar ro'yxati) ni shakllantiradi. Nazorat topshiriqlari va mustaqil ta'lim uchun topshiriqlarni (referat, kurs ishlari yozish, manbalarni tarjima qilish, tegishli mavzular bo'yicha slayd tayyorlash, Glossariy tuzish, savol-javoblar banki) shakllantiradi va ularni o'zlashtirish bo'yicha tegishli ko'rsatmalar beradi. Ma'ruza, amaliy, seminar va laboratoriya mashg'ulotlarini olib boradi, tegishli modullarni o'zlashtirish, kurs ishlari va BMLarini yozish bo'yicha talabalarga maslahatlar beradi. O'quv elementlarining quyidagi: Tekstli, Kartografik (atlas, karta), Jadvalli (grafiklar, diagrammalar, gistogrammalar), Illyustrativ (rasmlar), Audio va video ma'ruzalar, Natural (kolleksiyalar, gerbariyalar), O'yinli (vaziyatli), Komp'yuterli turlarini ishlab chiqadi va amaliyotga keng joriy etiladi.

ADABIYOTLAR

1. Usmonov B.Sh, Habibullaev R.A. Oliy o'quv yurtlarida o'quv jarayonini kredit-modul tizimida tashkil qilish. O'quv qo'llanma. T. "Tafakkur" nashriyoti, 2020 y. 120 bet.
2. Farberman B. Ilor pedagogik texnologiyalar - T., 2001
3. N.Muslimov. Bo'lajak kasb ta'limi o'qituvchilarini kasbiy shakllantirish.T.:Fan. 2004 y.
4. Sharipov Sh.S.Muslimov N.A.Texnik ijodkorlik va DizaynT.: O'quv qo'llanma. TDPU.2011y.
5. Pedagogik kompetentsiya. M. T. Axmedova . O'UM. TDPU 2019.
6. Axmedova M.E. Pedagogika nazariyasi va tarixi (O'quv qo'llanma) – T.: Tafakkur bo'stoni, 2011.
7. Azizxo'jaeva N.N.Pedagogik texnologiya va pedagogik mahorat.- T.:2006.
8. Ishmuxammedov R.,Abduqodirov A., Pardaev A." Ta'limda innovatsion texnologiya (ta'lim muasassalari pedagog-o'qituvchilari uchun) amaliy tavsiyalar".Tashkent."Iste'dod" nashriyoti, 2008 y.
9. Klarin M.V. Innovatsionnie modeli uchebnogo protsessa v sovremennoy zarubejnoy pedagogike.-M.,1994.
10. Internet saytlar httpz – O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi
11. <http://lex.uz> – O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi
12. <http://bimm.uz> – Oliy ta'lim tizimi pedagog va rahbar kadrlarini qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirishni tashkil etish bosh ilmiy-metodik markazi.